

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om främjande av sjukpensionärs återgång i arbete

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås det att lagen om främjande av sjukpensionärs återgång i arbete ändras. Det föreslås att maximibeloppet av de arbetsinkomster som får intjänas vid sidan av invalid- eller sjukpensionen höjs. Den nya inkomstgränsen föreslås ligga på samma nivå som den garantipension som betalas från ingången av mars 2011.

Det föreslås att inkomstgränsens belopp binds till folkpensionsindexet. Räknat enligt indexnivån år 2011 skulle inkomstgränsen vara 687,74 euro per månad. Om inkomst-

gränsen överskrids, blir invalid- eller sjukpensionen vilande på samma sätt som enligt det nuvarande systemet. Lagen gäller invalid- och sjukpensioner enligt både arbetspensionslagarna och folkpensionslagen. Lagen tillämpas också på garantipensioner som beviljats som invalid- eller sjukpension.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 mars 2011 och gälla till utgången av 2013.

MOTIVERING

1 Nuläge

Inom folkpensionssystemet har det sedan 1999 varit möjligt att lämna sjukpensionen vilande. Sedan 2002 har det i folkpensionslagen (347/1956) funnits en inkomstgräns på 588,65 euro. Om månadsinkomsten för en person som får sjukpension har överstigit gränsen, upphör utbetalandet av pensionen. Också enligt den nya folkpensionslagen (568/2007) har sjukpension till fullt belopp som beviljats tills vidare kunnat lämnas vilande för minst sex månader och högst fem år. Den inkomstgräns som föreskrivs i folkpensionslagen är fast och har alltså inte justerats årligen enligt folkpensionsindex.

Från och med ingången av 2010 utvidgades systemet med att lämna sjukpensionen vilande att även gälla invalidpensioner enligt arbetspensionslagarna och tidsbestämda sjukpensioner enligt folkpensionslagen. Också personer som får arbetspensionsavhängig sjukpension ur folkpensionssystemet kan lämna sin pension vilande. Reformen genomfördes genom att en temporär lag stiftades om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009; *visstidslag*) som gäller både arbetspensionssystemet och folkpensionssystemet. Lagen gäller till utgången av 2013.

Visstidslagen, som trädde i kraft vid ingången av 2010, tillämpas då en sjukpension enligt folkpensionslagen lämnas vilande. Genom vistidslagen höjdes gränsen för arbetsinkomster vid sidan om pensionen från 588,65 till 600 euro. Blinda och permanent rörelsehindrade är med stöd av 12 § 4 mom. i folkpensionslagen berättigade till sjukpension oberoende av beloppet av deras arbetsinkomster. Inkomstgränsen enligt vistidslagen tillämpas också på sådana garantipensioner enligt lagen om garantipension (703/2010) som beviljats utöver sjukpensionen.

Den som får full invalidpension enligt arbetspensionslagarna får vid sidan av pensionen förtjäna högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började, dock minst 600 euro per månad. En person som får delinvalidpension får förtjäna högst 60 procent av den genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började, dock minst 600 euro per månad. Full invalidpension ändras till delinvalidpension om både gränsen på 40 procent och gränsen på 600 euro överskrids under minst ett års tid. Pensionen lämnas vilande om både gränsen på 60 procent och gränsen på 600 euro överskrids.

En invalid- eller sjukpension kan vara vilande i minst tre månader och högst två år. Om personens arbetsinkomster sjunker under den inkomstgräns som anges i lagen, fortsätter utbetalningen av den avbrutna pensionen utan någon ny bedömning av arbetsförmågan. De gällande bestämmelserna möjliggör alltså att den som får invalid- eller sjukpension kan pröva på att arbeta utan att behöva vara rädd att gå miste om pensionen eller att pensionen ska sänkas. Det är också möjligt att lämna pensionen vilande på nytt efter att pensionen igen har betalats ut i minst tre månader. Under denna tid får arbetsinkomsternas belopp inte överstiga den inkomstgräns som föreskrivs i lagen.

För det arbete som utförs då pensionen är vilande intjänas ny arbetspension. Tillväxtprocenten är densamma som för arbete som utförs vid sidan av pensionen, dvs. 1,5 procent av årsarbetsinkomsten. Om en person vill fortsätta permanent i arbetslivet efter två år, dras pensionen in från den tidpunkt då den lämnades vilande. Från samma tidpunkt tjänar personen in ny arbetspension med tillväxtprocent enligt den personliga åldern.

Under den tid som pensionen vilar stöds personen i sitt förvärsarbete genom handikappbidrag med högsta belopp för personer

över 16 år enligt lagen om handikappbidrag (570/2007). Stödets belopp är 387,26 euro per månad enligt indexnivån 2010. Ett villkor för utbetalning av handikappbidrag är att alla pensioner som beviljats personen är vilande samtidigt. Dessutom förutsätts det att personen då pensionen lämnas vilande får vårdbidrag för pensionstagare, som ersätts av det högre handikappbidraget.

Den fasta inkomstgräns på 600 euro som togs in i visstidslagen hjälper i synnerhet personer som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna och som haft en liten stabiliserad genomsnittlig inkomst för tiden innan arbetsoförmågan började. Deras inkomstgräns enligt procentgränserna i arbetspensionslagarna förblir under gränsen på 600 euro och hindrar ofta i praktiken att personen utför arbete under den tid invalidpension utbetalas. Vid tillämpningen av inkomstgränsen för en person som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna har det en avgörande betydelse vilken av inkomstgränserna, procentgränsen eller den fasta gränsen på 600 euro, som är högre. Båda gränserna ska överskridas för att pensionen ska lämnas vilande.

I praktiken tillämpas inkomstgränsen på 600 euro inom arbetspensionssystemet för dem som får full invalidpension och har haft en stabiliserad genomsnittlig inkomst på högst 1500 euro för tiden innan arbetsoförmågan började. För dessa personer nås inkomstgränsen på 40 procent beräknat på den stabiliserade genomsnittliga inkomsten vid månatliga arbetsinkomster på 600 euro. I fråga om personer som får delinvalidpension tillämpas månadsgränsen på 600 euro i stället för procentgränsen, om personens stabiliserade genomsnittliga inkomst är högst 1000 euro.

Inkomstgränsen borde göra det möjligt för dem som får invalid- eller sjukpension att ta emot tillfälliga och kortvariga arbeten utan att utbetalningen av pensionen avbryts och pensionen lämnas vilande. Med avseende på målen med invalid- och sjukpensionssystemen och finansieringens hållbarhet är det dock inte möjligt att en person kan få betydande inkomster av arbete och samtidigt lyfta pension. Den fasta inkomstgränsen vid vilken pensionen lämnas vilande höjdes vid ingång-

en av 2010. Den gällande inkomstgränsen på 600 euro förbättrar redan märkbart möjligheterna att förvärvsarbeta för dem som får arbetspension och har en låg stabiliserad genomsnittlig inkomstnivå. I den exceptionella sysselsättningssituationen och ekonomiska situationen 2010 ansågs den inkomstgräns på 600 euro som togs in i visstidslagen vara tillräcklig i detta avseende. Genom reformen strävade man i synnerhet efter att få sådana pensionstagare som är helt utanför arbetslivet tillbaka i arbetslivet.

Inkomstgränsen bands inte heller till något index, eftersom den lag som trädde i kraft vid ingången av 2010 är temporär. Den fyraåriga lagen är i kraft till utgången av 2013, varefter man hade för avsikt att bedöma huruvida det behövs en mera permanent lagstiftning och göra de innehållsliga ändringar som eventuellt behövs i lagen.

I samband med att visstidslagen behandlades i riksdagen godkändes ett uttalande där riksdagen förutsatte att man vid tillämpningen av lagen följer hur inkomstgränsen på 600 euro och maximitiden på två år för vilande pension fungerar samt utvärderar ändringsbehoven i den fortsatta beredningen av lagstiftningen.

2 Målsättning och de viktigaste förslagen

Den nya garantipensionen börjar betalas ut från ingången av mars 2011 till dem, vars totala pensionsnivå annars ligger under det minimibelopp som fastställts i lagen om garantipension. Garantipensionens belopp är 687,74 euro per månad enligt indexnivån år 2011.

I sin slutrapport (SHM:s rapporter 2009:62) konstaterar kommittén för reformen av den sociala tryggheten att regeringen i samband med att garantipensionen tas i bruk även borde överväga en justering av den fasta inkomstgränsen för när pensionen lämnas vilande i förhållande till garantipensionens belopp.

Målet med propositionen är att möjliggöra att sjukpensionärer i tillfälligt eller kortvarigt förvärvsarbete genom att öka sin arbetsinsats kan öka beloppet av arbetsinkomster som ligger nära den nuvarande fasta inkomstgrän-

sen på 600 euro utan att pensionen samtidigt måste lämnas vilande. En årlig justering av inkomstgränsen möjliggör också en årlig prövning av lönen för sådana pensionstagare som förvärvsarbetar mera permanent och vars inkomster är nära den nu gällande fasta inkomstgränsen. Genom en höjning av inkomstgränsen vill man också få de sjukpensionärer som för närvarande är helt utanför arbetslivet att pröva på att förvärvsarbete. Avsikten är att inkomstgränsen är minst lika stor som den minimipensionsnivå som bestäms enligt garantipensionen. I andra fall kan inkomsterna för den som får garantipension på grund av att pensionen lämnas vilande sjunka om personen inte är berättigad till det högsta handikappbidraget.

Det föreslås att den inkomstgräns som ska tillämpas på sjukpensionärer höjs så att den till sin nivå motsvarar nivån på den garantipension som träder i kraft. Som ny inkomstgräns föreslås 687,74 euro per månad. Den höjning av inkomstgränsen som föreslås överstiger en höjning motsvarande utvecklingen av folkpensionsindexet från år 2002, då en fast inkomstgräns på 588,65 euro togs in i lagen.

Samtidigt föreslås det att inkomstgränsen binds till folkpensionsindex, varvid gränsen justeras årligen på samma sätt som garantipensionen. Inkomstgränsen är då också i fortsättningen i praktiken lika stor som garantipensionen.

3 Propositionens konsekvenser

3.1 Konsekvenser för pensionstagarna

I motiveringen till visstidslagen uppskattade man att omkring 200 personer årligen kommer att lämna sin invalid- eller sjukpension vilande. Av dem uppskattades ungefär hälften få det högsta handikappbidraget för personer som fyllt 16 år. I juli 2010 fanns det 118 folkpensioner som lämnats vilande med stöd av visstidslagen. Det högsta handikappbidraget betalades till 11 personer som lämnat sin folkpension vilande med stöd av visstidslagen. I augusti 2010 fanns det 386 invalidpensioner enligt arbetspensionslagarna som avbrutits på grund av förvärvsarbete. År

2009 var det totala antalet arbetspensioner som avbrutits på grund av förvärvsarbete 659.

Beloppet av de folkpensioner som lämnats vilande har ökat med cirka 40 procent per år. Det ökade beloppet beror på att möjligheten att lämna pensionen vilande utvidgades att även gälla andra än dem som får full folkpension som beviljats tills vidare. När det gäller arbetspensionen kan man inte se någon betydande förändring i mängden förvärvsarbete. Närmare uppgifter om visstidslagens konsekvenser fås senare, eftersom lagen endast varit i kraft under mindre än ett år.

Den inkomstgräns som ska tillämpas från och med mars 2011 och som enligt indexnivån 2011 är cirka 687,74 euro möjliggör en större tilläggsinkomst vid sidan av invalid- eller sjukpensionen än för närvarande. Detta antas sporra fler personer än nu att pröva på att arbeta vid sidan av invalid- eller sjukpensionen. Antalet pensioner som årligen lämnas vilande förväntas inte avvika väsentligt från det nuvarande antalet.

3.2 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen beräknas ha små konsekvenser för statsfinanserna. Utgifterna för statsfinansierade folkpensioner stiger då pensionen till skillnad från nuläget betalas till dem som är berättigade till sjukpension och förtjänar 601—687,74 euro per månad. Också pensionsutgifterna inom arbetspensionssystemet ökar vid detta inkomstintervall. Det beräknas att arbetspensionsutgifterna ökar med högst några hundratusen euro, medan pensionsutgifterna inom folkpensionen beräknas öka med cirka 150 000 euro. När det gäller utgifterna för statsfinansierade handikappbidrag blir det emellertid fråga om en besparing, då det högsta handikappbidraget som enligt det nuvarande systemet sporrar till att lämna pensionen vilande inte betalas ut. Minskningen av utgifterna för handikappbidrag blir dock mindre än ökningen av folkpensionsutgifterna, uppskattningsvis cirka 100 000 euro. Nettoökningen av statens utgifter blir sålunda cirka 50 000 euro per år.

Propositionen kan i viss mån medföra kostnader för ändringar i informationssystemen vid pensionsanstalterna. Också tillhan-

dahållandet av information om den nya inkomstgränsen medför kostnader.

Propositionen medför inga ändringar i lagstiftningen för dem som är berättigade till invalid- eller sjukpension och har arbetsinkomster på över 687,74 euro per månad. Eftersom överlämnandet och behandlingen av lagförslaget medför att fler blir medvetna om möjligheten att pröva på att förvärsarbete utan att behöva vara rädd att gå miste om pensionen, kan det i viss mån medföra att fler pensioner lämnas vilande. Detta minskar i så fall pensionsutgifterna och ökar utgifterna för handikappbidrag. Förändringarna beräknas dock bli små.

4 Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Representanter för Folkpensionsanstalten, Pensionsskyddscentralen, Kommunernas pensionsförsäkring, Statskontoret och de centrala arbetsmarknads- och företagarorganisationerna samt Handikappforum rf har hörts i samband med beredningen.

5 Samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2011 och avses bli behandlad i samband med den.

6 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 1 mars 2011, dvs. samtidigt som lagen om garantipension. Lagen föreslås gälla till utgången av 2013.

Den höjda inkomstgränsen ska enligt förslaget också tillämpas på pensioner som är vilande då lagen träder i kraft. En pension som lämnats vilande är större än det högsta handikappbidraget som möjligen beviljats i stället. Pensioner som lämnats vilande börjar betalas ut igen då lagen trätt i kraft för personer vars arbetsinkomster är 601—687,74 euro per månad.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009) 3 §, 4 § 1 och 3 mom. samt 5 § 1 mom., av dem 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag (715/2010), och
fogas till lagen en ny 10 a § som följer:

3 §

Inkomstgräns vid invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Arbetsinkomsterna för den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna påverkar inte utbetalningen av invalidpensionen, om

1) arbetsinkomsterna för den som får full invalidpension är högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 40 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 687,74 euro, högst 687,74 euro i månaden, eller

2) arbetsinkomsterna för den som får delinvalidpension är högst 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 60 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 687,74 euro, högst 687,74 euro i månaden.

4 §

Vilande invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Om den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna förvärvsarbetar och arbetsinkomsterna för detta arbete överstiger både den gräns på 687,74 euro i månaden som avses i 3 § och 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden

innan arbetsförmågan började, ska utbetalningen av invalidpensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Om det uppskattas att arbetsinkomsterna enligt 1 mom. i ett års tid överstiger både den gräns på 687,74 euro i månaden som avses i 3 § 1 punkten och 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började, ändras full invalidpension till delinvalidpension från ingången av den månad som följer på förändringen.

5 §

Inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension

Utbetalningen av sjukpension enligt folkpensionslagen och garantipension enligt 7 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 2 mom. 2 punkten i lagen om garantipension påverkas inte, om pensionstagarens arbetsinkomster är högst 687,74 euro i månaden. Om pensionstagaren tjänar mer än 687,74 euro i månaden, ska utbetalningen av sjukpensionen och garantipensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på Folkpensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

10 a §

Indexbindning

Inkomstgränsens belopp binds vid förändringar i prisnivån på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001).

De belopp som anges i denna lag motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vil-

ket beloppet av de folkpensioner som betalas ut i januari 2011 har beräknats.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 2011 och gäller till och med den 31 december 2013.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 12 november 2010

Republikens President

TARJA HALONEN

Omsorgsminister *Paula Risikko*

Lag

om ändring av lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009) 3 §, 4 § 1 och 3 mom. samt 5 § 1 mom., av dem 5 § 1 mom. sådant det lyder i lag (715/2010), och
fogas till lagen en ny 10 a § som följer:

Gällande lydelse

3 §

Inkomstgräns vid invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Arbetsinkomsterna för den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna påverkar inte utbetalningen av invalidpensionen, om

1) arbetsinkomsterna för den som får full invalidpension är högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 40 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 600 euro, högst 600 euro i månaden, eller

2) arbetsinkomsterna för den som får delinvalidpension är högst 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 60 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 600 euro, högst 600 euro i månaden.

4 §

Vilande invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Om den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna förvärvsarbetar och arbetsinkomsterna för detta arbete överstiger

Föreslagen lydelse

3 §

Inkomstgräns vid invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Arbetsinkomsterna för den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna påverkar inte utbetalningen av invalidpensionen, om

1) arbetsinkomsterna för den som får full invalidpension är högst 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 40 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 687,74 euro, högst 687,74 euro i månaden, eller

2) arbetsinkomsterna för den som får delinvalidpension är högst 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsförmågan började eller, om dessa 60 procent av de stabiliserade genomsnittliga inkomsterna är mindre än 687,74 euro, högst 687,74 euro i månaden.

4 §

Vilande invalidpension enligt arbetspensionslagarna

Om den som får invalidpension enligt arbetspensionslagarna förvärvsarbetar och arbetsinkomsterna för detta arbete överstiger

Gällande lydelse

både den gräns på 600 euro i månaden som avses i 3 § och 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ska utbetalningen av invalidpensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Om det uppskattas att arbetsinkomsterna enligt 1 mom. i ett års tid överstiger både den gräns på 600 euro i månaden som avses i 3 § 1 punkten och 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ändras full invalidpension till delinvalidpension från ingången av den månad som följer på förändringen.

5 §

Inkomstgräns vid sjukpension enligt folkpensionslagen och vilande pension

Utbetalningen av sjukpension enligt folkpensionslagen och garantipension enligt 7 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 2 mom. 2 punkten i lagen om garantipension påverkas inte, om pensionstagarens arbetsinkomster är högst 600 euro i månaden. Om pensionstagaren tjänar mer än 600 euro i månaden, ska utbetalningen av sjukpensionen och garantipensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på Folkpensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Föreslagen lydelse

både den gräns på 687,74 euro i månaden som avses i 3 § och 60 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ska utbetalningen av invalidpensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på pensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

Om det uppskattas att arbetsinkomsterna enligt 1 mom. i ett års tid överstiger både den gräns på 687,74 euro i månaden som avses i 3 § 1 punkten och 40 procent av den stabiliserade genomsnittliga inkomsten för tiden innan arbetsoförmågan började, ändras full invalidpension till delinvalidpension från ingången av den månad som följer på förändringen.

5 §

Inkomstgräns vid sjukpension som beviljas av Folkpensionsanstalten och vilande pension

Utbetalningen av sjukpension enligt folkpensionslagen och garantipension enligt 7 § 1 mom. 2 och 3 punkten samt 2 mom. 2 punkten i lagen om garantipension påverkas inte, om pensionstagarens arbetsinkomster är högst 687,74 euro i månaden. Om pensionstagaren tjänar mer än 687,74 euro i månaden, ska utbetalningen av sjukpensionen och garantipensionen efter meddelande från pensionstagaren eller på Folkpensionsanstaltens initiativ avbrytas och pensionen lämnas vilande.

10 a §

Indexbindning

Inkomstgränsens belopp binds vid förändringar i prisnivån på det sätt som föreskrivs i lagen om folkpensionsindex (456/2001).

De belopp som anges i denna lag motsvarar det poängtal för folkpensionsindex enligt vilket beloppet av de folkpensioner som betalas ut i januari 2011 har beräknats.

*Denna lag träder i kraft den 1 mars 2011
och gäller till och med den 31 december
2013.*

*Åtgärder som krävs för verkställigheten av
denna lag får vidtas innan lagen träder i
kraft.*